

Història de l'asturià

XUAN PORTA

La bandera asturiana

El poble asturià és un grup ben definit i amb un sentiment col·lectiu important. Entre les seves característiques, la llengua asturiana és el seu senyal d'identitat més evident, malgrat que en el present es trobi en dificultats per a la seva supervivència, després d'un passat en què fou l'única llengua del país. De llengua A, en què s'escrigueren documents oficials com el *Fueru d'Avilés* o el *Fueru d'Uviéu*, ha passat a llengua B a punt de desaparèixer.

segles XIII-XIV	asturià (A i B)
segles XIX-XX	castellà (A)
segle XXI	asturià (B)

Llengua A: contextos formal i culte
Llengua B: contextos col·loquial i vulgar

Aquest article vol ser una reflexió sobre el futur de la llengua pròpia d'Astúries, que dependrà en gran mesura d'una planificació de la política lingüística que miri devers la normalització real de l'asturià, per a la qual cosa és imprescindible la seva oficialitat, a fi que recuperi la seva situació de llengua A i surti de la situació de llengua B, posició prèvia a la desaparició d'un idioma. Perquè, com afirma el doctor en filologia Joan Martí, «el fet que un idioma no mori del tot, no significa pas que existeixi amb

normalitat; importa viure, però també la manera com es viu».

Astúries va ser l'últim territori conquerit pels romans a la Península Ibèrica. Després passà a la història com a regne independent iniciat pel rei Pelai, entre els segles VIII i X. Més tard, en dirigir-se cap al sud, passà la capital i el nom a Lleó. De l'Edat Mitjana ve una institució pròpia, la Xunta Xeneral del Principáu d'Astúries, que, malgrat haver perdut els seus poders durant el segle XIX, fou sobirana en 1808, enviant ambaixadors a Anglaterra i declarant la guerra a França. Dins el segle XX s'esdevingueren dues guerres civils a Astúries: la revolució d'octubre de 1934 i la guerra espanyola de 1936. En 1981 s'aprovà l'Estatutu d'Autonomia p'Astúries.

En allò que pertoca a la llengua asturiana, recordem:

— que existeixen molts furs i cartes en asturià medieval dels segles XIII i XIV;

— que en el segle XVII apareix el primer poeta conegut en asturià, Antón de Marirreguera;

— que Xovellanos (Jovellanos) definia l'asturià com «la nostra llengua»;

— que des del segle XIX hi ha hagut molts escriptors en aquesta llengua. Apareix el grup La Quintana, que estudia la llengua i els costums del país; sorgeixen vocabularis en asturià;

— que de l'inici del segle XX són els famosos poetes Pin de Pría i Fernán Coronas, així com els primers grups regionalistes;

— que en els darrers anys de la dictadura franquista apareix una autèntica preocupació per la llengua i té lloc la I Assemblea Rexonal del Bable en 1973, d'on sorgirà en 1974 l'inici del modern moviment de recuperació i normalització lingüística: Conceyu Bable. Aquest grup aconsegueix d'aplegar les manifestacions a l'entorn del lema «Bable nes escue-

les» i per l'autonomia per a Astúries. En els darrers anys setanta del segle passat, amb el retorn de la democràcia, sorgeix el primer partit nacionalista de la història asturiana.

L'Estatutu d'Autonomia explícita, en el seu article 4: «El bable gozará de protección. Se promoverá su uso, su difusión en los medios de comunicación y su enseñanza, respetando, en todo caso, las variantes locales y la voluntariedad de su aprendizaje.» Però no es reconeix a la llengua el caràcter oficial, que sí obtingueren el basc, el galleg i el català, la qual cosa porta problemes per a la seva normalització social.

En 1981 es creà l'Academia de la Llingua Asturiana, principal òrgan lingüístic, encarregat de les Normes Ortogràfiques, la Gramática i el Diccionariu de la Llingua Asturiana, així com de la investigació lingüística i toponímica.

En 1984 començà l'escolarització de la llengua, que avui té més de dos-cents centres d'educació primària i uns trenta d'ensenyament mitjà.

En 1994 es creà l'Especialitat de Filologia Asturiana, en la Universidá d'Uviéu.

En 1996, i anys posteriors, el Pautu pol Autogobiernu y la Oficialidá aconseguen fer grans manifestacions i posicionaments públics a favor de l'oficialitat.

En 1998 s'aprova la Llei d'Usu del Asturianu al Parlament Asturià, de curts resultats.

Astúries dins l'Estat espanyol

Paisatge asturià

En el 2004 un comitè d'experts europeus de l'Associació Internacional de Llengües i Cultures Amenaçades demana l'oficialitat de l'asturià.

Les enquestes afirmen que la gran majoria del poble asturià és favorable a l'oficialitat de la llengua asturiana. Cada any se celebra, en el primer divendres de maig, el Día de les Lletres Asturianes, amb la tradicional manifestació per l'oficialitat, i la sessió extraordinària de l'Academia de la Llingua Asturiana, en el Teatru Campoamor d'Uviéu.

El Conceyu Bable nasqué en 1974; des d'aquell any ha crescut un moviment sociocultural per la recuperació, defensa i extensió de la llengua i la cultura asturianes. Avui l'Academia de la Llingua Asturiana és l'entitat que estudia i normativitza l'asturià: existeixen una gramàtica i un diccionari normatiu. Convoca els exàmens oficials de coneixement bàsic i d'aprofundiment de la llengua asturiana. Edita la revista

Lletres Asturianes, la revista *Lliteratura* i altres publicacions corresponents a diversos gèneres literaris: infantil-juvenil, assaig, teatre, novel·la i poesia. També convoca concursos de recerca lingüística i literària i els exàmens oficials. Per a més informació: ALLA, Apartáu de Correos 574, 33080 Uviéu, Astúries, o també alla@asturnet.es i www.academiadelalingua.com.

L'aprenentatge de la llengua asturiana és voluntari. Hi ha un percentatge majoritari d'escolarització en l'educació primària, però en la secundària fa falta una vertadera promoció del seu ensenyament. Els mitjans de comunicació en asturià tenen una pobra presència en la premsa, en la ràdio i en la TV. És destacable l'emissora independent Radio Sele, que emet la seva programació totalment en asturià des de fa més de vint anys. La presència de l'idioma en la ràdio, premsa i televisió convencionals és esporàdica, sempre dependent de subvencions. Per

un altre costat, hi ha un moviment musical molt ampli que usa la llengua asturiana com a vehicle d'expressió. És important la força d'internet en l'expansió de la llengua asturiana; hi ha portals i cercadors en asturià i la possibilitat d'aprendre la llengua en cursos en línia. En la xarxa de biblioteques hi ha llibres per a llegir en la nostra llengua, els nostres escriptors. A part de l'Oficina de Política Llingüística del Principáu, en setze consells o municipis, entre els quals els més poblats d'Astúries, hi ha Oficines de Normalización Llingüística. En aquestes darreres eleccions generals el grup polític Andecha Astur ha aconseguit que s'admetés per primera vegada en la història l'asturià en les paperetes electorals. Però, és clar, fa falta l'oficialitat de la llengua asturiana per a posar la història de l'idioma asturià en el seu lloc merescut. ♦

Pren Xecna!

Begudes amb component emocional català.

xecna
Xarxa d'establiments
amb consciència nacional

Localitza l'establiment
Xecna més proper al teu
domicili a: www.xecna.cat
Tel. 93 866 07 45
info@apats.cat

Iso-tònic Energètic Desperta Ferro! Cava Catalana T2 verd i llimona Suc multi-fruïtes

Compromís · Nació · Qualitat · Coratge · Estat propi · Terra · Europa · Llengua · Progrés

Cola Catalana Cola Lliure! Licor Càtar L'elitir secret dels catalans Vi 11 de setembre Negre 1714 Tírbol Moscatell Moragues Herei de Catalunya Cava 2014 Catalunya, nou estat d'Europa Rom Colom Almirall i Virrei català Whisky Jaume I El nostre Rei Cap d'Ona La cervesa de Catalunya